

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
Кликните да бисте почели унос текста.
1. Датум и орган који је именовано комисију 27. 4. 2016., Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду Кликните да бисте почели унос текста.
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. Кликните да бисте почели унос текста. Др Ксенија Кончаревић, ред. проф., Русистика, 8.4.2008, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. Кликните да бисте почели унос текста. Др Биљана Марић, доцент, Русистика, 1.11.2011, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. Кликните да бисте почели унос текста. Др Вера Белокапић-Шкунца, ванр. проф., Русистика, 23.3.2010, Филолошки факултет Универзитета у Београду, у пензији од 30.12.2014..
4. Кликните да бисте почели унос текста.
5. Кликните да бисте почели унос текста.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
Кликните да бисте почели унос текста.
1. Име, име једног родитеља, презиме: Ружица (Душан) Радојчић Кликните да бисте почели унос текста.
2. Датум рођења, општина, република: 28.2.1963, Београд, Савски Венац Кликните да бисте почели унос текста.
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 6. март 2009, Категорија теличности у руском језику у поређењу са српским Кликните да бисте почели унос текста.
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Кликните да бисте почели унос текста. Лингвистичка русистика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Кликните да бисте почели унос текста. СТРУКТУРНО-САДРЖИНСКЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДИДАКТИЧКИХ ГРАМАТИКА РУСКОГ ЈЕЗИКА У ИНОСЛОВЕНСКОЈ (СРПСКОЈ И ХРВАТСКОЈ) ГОВОРНОЈ СРЕДИНИ, обим 390 стр.
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Кликните да бисте почели унос текста. Рад има следећу композициону структуру: 1. Уводне напомене. 2. Предикција дидактичке граматике: детерминантни лингвистички, психолошки и дидактичко-методички чиниоци модела дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) говорној средини. 3. Структура дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) говорној средини. Садржај дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) говорној средини. 4.

Дескрипција и анализа дидактичких граматика руског језика у српској и хрватској говорној средини. Хронолошки преглед. 6. Закључна разматрања. 7. Извори и литература. 8. Додатак (37 скенираних прилога који илуструју карактеристична конструкцијска решења из анализираних дидактичких граматика).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кликните да бисте почели унос текста.

У првом поглављу анализирају се дидактички и психолошки чиниоци предикције дидактичких граматика, који представљају почетну тачку од које се полази ка њиховом теоријском проучавању, у циљу изналажења бољих практичних решења у области конструисања и експертизе овог типа функционалне школске књиге. Они подразумевају следеће компоненте: одлике страног језика као наставног предмета, одлике система наставе страног (руског) језика на нивоу основне, средње или високе школе у инословенској средини, одлике конкретне етапе усвајања страног језика. Посебна пажња обраћа се на принцип функционализма у презентацији граматичког материјала (посебно на могућности примене теорије функционално-семантичких поља у наставне сврхе) и на конфронтирање језичког материјала, односно уочавање аналогних и диференцијалних црта, појава и елемената у оба језика, као и црта које не постоје у матерњем језику, а карактеристичне су за руски језик. Ауторка препоручује *скривено* контрастирање, осим у случајевима када треба радити на спречавању интерференције или подстицању фацитације. Скривено контрастирање подразумева систем вежбања који је базиран на уочавању и спречавању типичних грешака које настају услед интерференције матерњег језика.

Следи увођење централних категорија теорије уџбеника на материјалу дидактичких граматика. На основу литературе, али и анализираниог корпуса, разматрају се структура дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) говорној средини – метаструктура, макроструктура, текст као централна компонента макроструктуре дидактичке граматике (теоријско-спознајни, инструментално-практични, инструктивни текстови), вантекстуалне компоненте: апаратура организације усвајања, илустративни материјал, апаратура оријентације, микроструктура дидактичке граматике, унутарња структура дидактичке граматике (праксеосемиотички аспекти, праксеоинформацијски аспекти, праксеометодички аспекти), као и садржај дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) говорној средини (лингвистички и методички).

Централни део рада посвећен је лонгитудиналном праћењу конструкцијских решења и принципа организације излагања материје у дидактичким граматикама насталим од 1883. до 2005. У дисертацији се подробно анализирају следеће дидактичке граматике руског језика намењене његовом усвајању у српској и хрватској говорној и социокултурној средини: Анђелковић Милош, *Практична руска граматика за средње школе*. Београд, 1903., Анђелковић Милош, *Грамматика руског језика за средње школе и самоуке*. Београд, 1908., Анђелковић Милош, *Грамматика руског језика за средње школе и самоуке*. Београд, 1922., Budmani Pero, *Praktična gramatika ruskoga jezika za svakoga*. Zagreb, 1888., Дреновац Јелица, *Грамматика руског језика за више разреде основне школе*. Београд, 1971., Ђуровић Димитрије, *Руски књижевни језик*. Београд, 1931., Илић Јеврем, *Руска граматика за српске школе*. Београд, 1883., Илић Јеврем, *Руска граматика за српске школе*. Београд, 1883., Кошутић Радован, *Грамматика руског језика. II. Облици*. Београд, 1914., Kravar Miroslav, *Gramatika ruskoga jezika za više razrede srednjih škola*. Zagreb, 1948., Куљбакин Стјепан М., *Руска граматика за седми и осми разред реалних гимназија*. Београд, 1930., Маневић Тодор, Богићевић Јован, Миловидов Андреј, *Грамматика руског језика за средње школе*. Београд, 1950., Маневић Тодор, *Руска граматика за основне и средње школе*. Београд, 1967., Маројевић Radmilo, *Gramatika ruskog jezika*. Beograd, 1983., Несторов Љубица, Станковић Богољуб, *Грамматика руског језика за основну школу*. Београд, 1978., Николић Вера, *Грамматика руског језика: фонетика и морфологија*. Београд, 1966., Пипер Предраг, *Грамматика руског језика у поређењу са српском*. Београд, 2005., Poljanec Radoslav, *Ruska gramatika za svakoga*. Zagreb, 1973., Рудан Дојчило, Добрић Милица, *Давайте лучше говорить по-русски (1). Грамматичка вежбања за 1. и 2. разред гимназије*. Београд, 1994., Станковић Богољуб, Несторов Љубица, *Грамматика руског језика за основну школу*.

Београд, 1999., Тошковић Бранко, *Ruska gramatika u poredjenju sa srpskohrvatskom. Glasovi. Oblici. Rečenica*. Сарајево, 1988. Свакој од ових граматики посвећен је засебан одељак.

У целини посматрано, аутор показује да је материјал у анализираним дидактичким граматицима изложен по принципу научне систематике, по структурном и функционалном моделу. Оријентисане су на говорну делатност у свим њеним видовима. Садржај је представљен махом линеарно, што указује на структуру граматичких целина, уочава се и начин селекције дидактичког садржаја по принципу градације. Називи поглавља и одељака најчешће указују на врсту граматичке грађе. Дидактичка функција постизана је провером усвојености градива кроз задатке и вежбања, као и издвојеним закључцима и правилима, што чини методолошки аспект већег броја анализираних дидактичких граматики. Приликом навођења примера најчешће је коришћен линеарни приказ издвојених лексема или презентовање у контексту реченице, са граматичким садржајем који треба илустровати. Заступљени су и табеларни прегледи, у првом реду када је реч о приказу парадигми. Ради лакшег усвајања градива или у циљу израде вежбања, понекад се презентују одломци из књижевних текстова. У граматицима које садрже вежбања инструкције за њихову израду изложене су на матерњем, руском, или на оба језика, најчешће у 2. лицу множине. Корисницима граматики предложене су различите опције и технике за израду задатака: проналажење (подвлачење) и преписивање примера у вези са обрађеном граматичком појавом из датог текста, одговарање на питања, супституција речи у реченицама, превођење реченица са једног на други језик, допуњавање реченица уз трансформацију речи датих у загради. Ређе су заступљена питања метајезичког типа, са очекиваним одговорима који садрже детаљнија објашњења граматичких правила. У погледу организације апаратуре оријентације, аутори су на различите начине условним графичким знацима обележавали и упућивали на делове граматики, у циљу олакшавања оријентације корисницима, приликом самосталног учења. Фонетика, фонологија и ортографија приказују се најчешће графичким знацима, који подразумевају слова, дијакритичке знаке, транскрипционе знаке, симболе. Манифестују се и презентују на нивоу лексеме, синтагме, реченице или текста. Морфологија и синтакса презентоване су у првом реду текстуалним знацима у теоријско-спознајним текстовима граматичких приручника. У овом контексту под текстуалним знацима подразумевамо и табеларне прегледе презентоване парадигматике и синтагматике. Широки спектар текстуалних знакова представља спискове лексема (вантабеларне прегледе), синтагми, предлошко-падежних конструкција, реченица и реченичних модела. Поред текстуалног знаковног система користе се и ликовна (сликовна, иконична) илустративна средства у циљу објашњавања језичких појава. Поред цртежа и фотографија, ликовна графичка средства у граматичкој школској књизи издвојена су посебним слогом, другачијим обликом и величином слова, другом бојом, просторним издвајањем, укључивањем симбола карактеристичних за друге науке, уоквиравањем делова текста и сл. Лексика је у граматичким приручницима представљена најчешће у оквиру синтагми и реченица, ради лакшег разумевања и усвајања. Она је садржана у свим сегментима, у функцији усвајања различитих граматичких категорија. Може бити груписана и у оквиру кумулативног речника на крају неких граматичких приручника. Кумулативни речник садржи узбучени списак семантизованих лексема из централног дела дидактичке граматики (речи и изрази из текстова, примери). Лексеме у кумулативним речницима могу бити систематизоване и по редоследу увођења дидактичких сегмената у граматичком приручнику. Семантизација се може вршити словним знацима (вербалним средствима, речима на матерњем или страном језику), као и илустративним средствима. Илустративна (визуелна) семантизација подразумева цртеж или фотографију са приказом датих појмова, док је вербална семантизација заступљена преводом на матерњи језик (одабирањем адекватног еквивалента), дефинисањем, парафразирањем, асоцирањем и логичким повезивањем са лексемама које се са датом речју налазе у односу синонимије, антонимије, затим лексичком спојивошћу,

презентовањем фразеологизама са датом речју. Разматрају се парадигматски, синтагматски и деривациони односи између лексема. Већи број граматика посвећује пажњу различитим спојевима речи у оквиру лексичког система. Проблеми интерференције разматрани су у првом реду на лексичком плану, ради спречавања типичних грешака које се појављују у учењу руског као блискосродног инословенског језика.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену: [Кликните да бисте почели унос текста.](#)

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

[Кликните да бисте почели унос текста.](#)

ГраMATика руског језика за основну школу у контексту дидактичких граматика руског језика у српској говорној средини, Славистика XVI (2012), с. 409–416

Дидактичке граматике као предмет лонгитудиналног проучавања, у штампи, објављивање предвиђено до краја 2016. у часопису Славистика XX (2016).

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

[Кликните да бисте почели унос текста.](#)

Дидактичку граматичку аутор дефинише као функционалну књигу у којој су наставни садржаји – дидактички транспонован систем лингвистичких појмова, представа и генерализација, неопходних и довољних за постизање комуникативне и лингвистичке компетенције на нивоу и у обиму адекватном циљевима наставе за сваки конкретни образовни профил – кориснику посредовани посебно уређеним дидактичко-методичким инструментаријумом, а у складу са одређеним психолошким, лингводидактичким и лингвистичким начелима. У овом истраживању дидактичка граматика посматра се као систем логичких конструкта – предикције, садржаја, спољашње и унутрашње структуре и функција – од којих сваки, са своје стране, представља посебан систем сачињен од компоненти нижег реда са специфичним функционално-онтолошким одликама, саставом елемената, карактером веза и односа међу њима. Дисертација нуди исцрпан опис и темељну анализу централних категорија модела дидактичке граматике руског језика у инословенској (српској и хрватској) средини – структуре, садржаја и функционалног комплекса – са теоријско-концепцијског (пројективног) и евалуационог становишта.

Рад комплексно и систематично, са одличним уводом у релевантну литературу и са мноштвом самосталних запажања и генерализација расветљује следећа питања: 1. детерминантни лингвистички (теоријско-методолошки), психолошки и дидактичко-методички чиниоци конципирања, конструисања и валоризовања дидактичке граматике руског језика за потребе носилаца српског језика; 2. структура дидактичких граматика руског језика за потребе носилаца српског језика: А. спољашња структура (а) метаструктура: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматичку са становишта њених спољашњих веза на нивоу уџбеничког комплета, (б) макроструктура: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматичку са становишта њене глобалне архитектонике и сваку од њених конституената (текстотека – теоријско-спознајни, инструментално-практични, инструктивни текстови, апаратура организације усвајања, апаратура оријентације, илустративни материјал), (в) микроструктура: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматичку са становишта структуре минималне целовите и аутономне структурне, садржинске и функционалне јединице дидактичке граматике (одељак/ параграф/ лекција); Б. унутарња структура: (а) праксеосемиотички аспект: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматичку са становишта реализације различитих семиотичких система у њој, (б)

праксеоинформацијски аспект: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматiku са становишта селекције и организације лингвистичког (лексичког и граматичког) материјала – фреквенција, дистрибуција, дозирање, (в) праксеометодички аспект: комплекс параметара који карактеришу дидактичку граматiku са становишта корелације њене структуре са структуром наставног процеса; 3. садржај дидактичких граматика руског језика за потребе носилаца српског језика: (а) лингвистички – језичке јединице свих нивоа у предметном и процесуалном аспект и њихово дидактичко обликовање (прогресија, дозирање, селекција, презентација, актуализација), (б) методички – инструктивне сугестије за учење и самостални рад по граматички, апаратура индивидуализације и диференцијације наставе и апаратура мотивације; 4. принципи организације излагања материје у дидактичким граматикама у складу са њиховим функцијама (доступност релевантних знања и искустава, дискриминабилност градива, јасноћа и стабилност знања, кохерентност и очигледност структуре текста, проблематизација градива и стварање когнитивног конфликта, остваривање метакогнитивне функције, остваривање мотивационе функције, изграђивање културе служења књигом, индивидуализација градива) и одговарајућа конструкцијска решења.

Основни резултати истраживања су следећи: 1. постоји могућност научног заснивања глобалног модела дидактичке граматике руског језика намењене носиоцима блискородног – српског и хрватског језика; 2. постоји неопходност узимања у обзир матерњег језика при модификовању дидактичког обликовања структурних, садржајних и функционалних одлика дидактичких граматика у циљу превенције и кориговања интерференције, с једне, и стимулације, са друге стране, 3. постоји неопходност модификовања извесних конструкцијских решења у складу са узрасним карактеристикама корисника дидактичких граматика и образовним профилем коме су намењене. Поред њих, постоји низ закључака везаних за конкретна конструкцијска решења и организационе принципе излагања материје у свакој дидактичкој граматички понаособ, у складу са лингводидактичким достигнућима из епохе када је свака од њих настала али и из перспективе савремене теорије наставе граматике руског језика као инословенског.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Сам карактер испитивања условио је примену комплексног истраживачког поступка који обезбеђује модерну пројективну и евалуациону анализу свих саставних компоненти структуре и садржаја дидактичких граматика руског језика, као и организационих принципа и конструкцијских решења која се налазе у основи реализовања њихових функција, изоловано и у њиховој интеракцији. Истраживање је усмерено на лонгитудинално праћење поменутих категорија.

Примењене су следеће објективне методе и истраживачке технике: А. Теоријске методе: (1) метода теоријске анализе литературе везане за тему (херменеутичка метода), (2) конструктивна метода, првенствено у изналажењу општих начела на основу резултата добијених примарном анализом, (3) каузална метода, при откривању узрочно-последичне условљености и међусобне повезаности елемената структуре и садржаја дидактичких граматика на свим нивоима те организационих принципа и конструкцијских решења која се налазе у основи реализовања њихових функција, као и утицаја предикције на дидактичко обликовање школских граматика; Б. квалитативне методе анализе: (1) структурна анализа мета-, микро- и макроструктуре дидактичких граматика, (2) метода фактичке анализе садржаја, са пратећим статистичким техникама и техником компаративне анализе, (3) метода вредносне анализе садржаја и структуре дидактичких граматика, односно процене њихове адекватности нормативима који се наводе у литератури, (4) метода функционалне

анализе, односно идентификовања организационих принципа и конструкцијских решења која се налазе у основи реализовања комплекса функција дидактичких граматика; В. квантитативне методе анализе: мултифакторална квантитативна анализа (модел А. Р. Арутјунова).

Резултати истраживања приказују се прегледно и јасно, текстуално и илустративно (табеларни прикази, графикони, схеме). Тумачење добијених резултата врши се са ослоном на релевантна сазнања савремене лингводидактике, лингвистичке русистике, конфронтационе анализе руског и српског језика и теорије уџбеника, са знатном дозом истраживачке самосталности у односу на консултоване изворе која проистиче из сувереног владања материјом и доброг познавања свих димензија наставе граматике и њеног дидактичког транспоновања у уџбеницима и приручницима.

Кликните да бисте почели унос текста.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Кликните да бисте почели унос текста.

да се докторска дисертација мр Ружице Радојчић СТРУКТУРНО-САДРЖИНСКЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ДИДАКТИЧКИХ ГРАМАТИКА РУСКОГ ЈЕЗИКА У ИНОСЛОВЕНСКОЈ (СРПСКОЈ И ХРВАТСКОЈ) ГОВОРНОЈ СРЕДИНИ прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Ксенија Кончаревић, ред. проф. Филолошког факултета у Београду
2. Др Биљана Марић, доцент Филолошког факултета у Београду
3. Др Вера Белокапић-Шкунца, ванр. проф. Филолошког факултета у Београду, у пензији
- 4.
- 5.